

K. MARX

TEORII ASUPRA PLUSVALORII

(VOLUMUL AL IV-LEA AL „CAPITALULUI“)

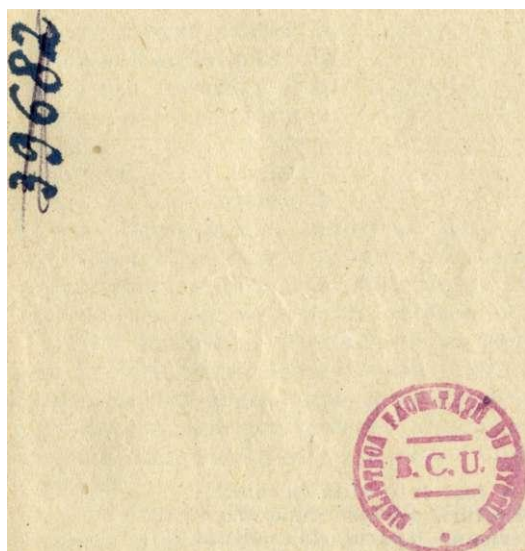
INSTITUTUL DE MARXISM — LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.S.U.G.

K MARX

TEORII ASUPRA PLUSVALORII

(VOLUMUL AL IV-LEA AL „CAPITALULUI“)

PARTEA A DOUA

EDITURA POLITICĂ
București — 1960

INDICE BIBLIOGRAFIC

- ANDERSON, *James*. A Calm Investigation of the Circumstances that have led to the Present Scarcity of Grain in Britain: Suggesting the Means of alleviating that Evil, and of preventing the Recurrence of such a Calamity in future. The second edition (O cercetare chibzuită a împrejurărilor care au dus la lipsa actuală de cereale în Anglia, cuprinzând o indicație asupra mijloacelor de a atenua acest rău și de a-l evita în viitor), Londra, 1801. — **96, 116, 117.**
- ANDERSON, *James*. Essays relating to Agriculture and Rural Affairs. Vols. I-III (Studii asupra agriculturii și asupra problemelor economiei rurale. Vol. I-III), Edinburgh, 1775-1796. - **90, 119.**
- ANDERSON, *James*. An Inquiry into the Causes that have hitherto retarded the Advancement of Agriculture in Europe: with hints for Removing the Circumstances that have chiefly obstructed its Progress (Cercetarea cauzelor care au împiedicat până acum progresul agriculturii în Europa), Edinburgh, 1779. — **118.**
- [ANDERSON, *James*]. An Inquiry into the Nature of the Corn Laws, with a View to the new Corn Bill proposed for Scotland (Studiu asupra naturii legilor cerealelor în legătură cu noua lege a cerealelor propusă pentru Scoția), Edinburgh, 1777. — **90, 96, 97, 99, 117-118, 131.**
- ANDERSON, *James*. Recreations in Agriculture, Natural-History, Arts, and miscellaneous Literature. Vol. I-VI (Lecturi pe înțelesul tuturor în probleme de agricultură, istorie naturală, arte și meserii, precum și în multe alte probleme. Vol. I-VI), Londra, 1799-1802. - **90, 118.**
- [ARBUTHNOT, *John*]. An Inquiry into the Connection between the present Price of Provisions and the Size of Farms. With Remarks on Population as affected thereby. To which are added, Proposals for Preventing Future Scarcity. By a farmer (Studiu asupra legăturii dintre actualele prețuri la produsele alimentare și proporțiile fermelor. Cu observații privind influența tuturor acestora asupra populației... Lucrarea unui fermier), Londra, 1773. — **499-500.**
- [D'AVENANT, *Charles*]. Discourses on the Publick Revenues, and on the Trade of England. Which more immediately Treat of the Foreign Traffick of this Kingdom. Viz. I. That Foreign Trade is beneficial to England. II. On The Protection and Care of Trade. III. On the Plantation Trade. IV. On The East-India Trade. By the Author of The Essay on Ways and Means, Part II. To which is added, The late Essay on the East-India Trade. By the same Hand. (Discursuri asupra veniturilor publice și asupra comerțului Angliei...), Londra, 1698. — **89.**
- [BAILEY, *Samuel*]. A Critical Dissertation on the Nature, Measures, and Causes of Value; chiefly in reference to the Writings of Mr. Ricardo and his Followers. By the Author of Essays on the Formation and Publication of Opinions etc. etc. (Un tratat critic asupra naturii, măsurii și originii valorii; cu referire specială la scrierile d-lui Ricardo și ale urmașilor săi. De autorul lucrărilor despre formarea și publicarea de opinii etc), Londra, 1825. — **140, 341.**

- [BAILEY, *Samuel*]. A Letter to a Political Economist; occasioned by An article in the Westminster Review on the Subject of Value. By the Author of the Critical Dissertation on Value therein reviewed (Scrisoare adresată unui economist; pe marginea unui articol apărut în Westminster Review în legătură cu natura valorii...). Londra, 1826. - **140**.
- BANFIELD, *Thomas Charles*. The Organization of Industry, explained in a Course of Lectures, delivered in the University of Cambridge in Easter Term 1844. Second edition (Organizarea industriei. Ciclul de conferințe ținute la Universitatea din Cambridge în cursul semestrului de paște, în 1844. Ediția a doua), Londra, 1848. (Prima ediție a apărut la Londra în 1848). — **12**.
- BARTON, *John*. Observations on the Circumstances which influence the Condition of the Labouring Classes of Society (Considerații asupra împrejurărilor care influențează situația claselor muncitoare ale societății), Londra, 1817. — **476, 489–490, 493, 495–496**.
- BASTIAN, *Adolf*. Der Mensch in der Geschichte. Zur Begründung einer psychologischen Weltanschauung (drei Bände), Erster Band (Omul în istorie. Contribuții la fundamentarea concepției psihologice asupra lumii, vol. I), Leipzig, 1860. — **98**.
- CAREY, *Henry Charles*. The Past, the Present, and the Future. (Trecutul, prezentul și viitorul), Philadelphia, 1848. (Ediția a doua a apărut la Londra în 1856). - **135, 503**.
- CORBET, *Thomas*. An Inquiry into the Causes and Modes of the Wealth of Individuals; or the Principles of Trade and Speculations explained. In two parts (O analiză a cauzelor și felurilor de avere a indivizilor, sau lămurirea principiilor comerțului și speculației. În două părți), Londra, 1841. — **168**.
- DARWIN, *Charles*. On the Origin of Species by means of Natural Selection, or the Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life. Fifth thousand (Originea speciilor prin selecție naturală sau păstrarea raselor favorizate în lupta pentru existență. A cincea mie), Londra, 1860. (Primele 4.000 de exemplare au apărut în 1860 la Londra). - **96**.
- DOMBASLE, *Christophe Joseph Alexandre Mathieu de*. Annales agricoles de Roville, ou Mélanges d'agriculture, d'économie rurale et de législation agricole. Quatrième livraison (Analele agricole din Roville sau diferite materiale privind agricultura, economia rurală și legislația referitoare la agricultură), Paris, 1824—1837. - **13**.
- An Enquiry into the Causes of the Present High Price of Provisions... vezi [*Forster, Nathaniel*].
- [FORSTER, *Nathaniel*] An Enquiry into the Causes of the Present High Price of Provisions. In two parts: I. Of the General Causes of this Evil. II. Of the Causes of it in some particular Instances (O analiză a cauzelor actualului preț ridicat al alimentelor...), Londra, 1767. - **501**.
- [HODGSKIN, *Thomas*]. The Natural and Artificial Right of Property Contrasted. A series of Letters, addressed without Permission, to H. Brougham... by the Author of Labour defended against the Claims of Capital (Dreptul natural și cel artificial de proprietate în opoziția lor unul față de altul...), Londra, 1832. — **505**.
- HOPKINS, *Thomas*. Economical Enquiries relative to the Laws which Regulate Rent, Profit, Wages, and the Value of Money (Studii economice asupra legilor care reglementează renta, profitul, salariul și valoarea banilor), Londra, 1822. — **39, 100, 111–113, 502**.
- HOPKINS, *Thomas*. On Rent of Land, and its Influence on Subsistence and Population: with Observations on the operating Causes of the Condition of Labouring Classes in various countries (Despre renta funciară și influența ei asupra subsistenței și populației...), Londra, 1828. - **109–111**.

- HULLMANN, *Karl Dietrich*. Staetwewesen des Mittelalters, 4 Theile (Orașele în evul mediu), Bonn, 1826-1829. - **193**.
- HUME, *J[ames] D[eacon]*. Thoughts on the Corn-Laws, as connected with Agriculture, Commerce, and Finance (Considerații asupra legilor cerealelor și asupra felului în care aceste legi sînt legate de agricultură, comerț și finanțe), Londra, 1815. — **342, 504**.
- An Inquiry into the Connection between the present Price of Provisions... vezi [*Arbutnot, John*].
- An Inquiry into those Principles, respecting the Nature of Demand and the Necessity of Consumption, lately advocated by Mr. Malthus, from which it is concluded, that taxation and the Maintenance of unproductive Consumers can be conducive to the Progress of Welth (Studiu asupra principiilor privitoare la natura cererii și a necesității consumului, așa cum au fost susținute recent de d-l Malthus și din care rezultă că impozitele și menținerea consumatorilor neproductivi favorizează creșterea avuției), Londra, 1821. — **413**.
- MACCULLOCH, *J[ohn] R[amsay]*. The Literature of Political Economy; a classified Catalogue of select Publications in the different Departaments of that Science, with historical, critical, and biographical Notices (Literatura economiei politice; catalog clasificat de publicații alese din diferite ramuri ale acestei științe cu note istorice, critice și biografice), Londra, 1845. — **96, 117—118**.
- MACCULLOCH, *J[ohn] R[amsay]*. The Principles of Political Economy; with a Scetch of the Rise and Progress of the Science (Principiile economiei politice...), Edinburgh, 1825. - **157, 410**.
- [MALTHUS, *Thomas Robert*] An Essay on the Principle of Population, as it affects the Future Improvement of Society, with Remarks on the Speculations of Mr. Godwin, M. Condorcet, and other Writers. (Eseu asupra principiului populației...), Londra, 1798. - **91, 94, 95**.
- MALTHUS, *T[homas] R[obert]*. The Grounds of an Opinion on the Policy of Restricting the Importation of Foreign Corn; intended as An Appendix to Observations on the Corn Laws (Argumente în favoarea politicii de limitare a importului de cereale...), Londra, 1815. — **94**.
- MALTHUS, *T[homas] R[obert]*. An Inquiry into the Nature and Progress of Rent, and the Principles by which it is regulated (Studiu asupra esenței rentei și principiile după care este reglementată), Londra, 1815. — **90, 94, 504**.
- MALTHUS, *T[homas] R[obert]*. Principles of Political Economy considered with a View to their practical Application (Principii de economie politică considerate din punctul de vedere al aplicării lor practice), Londra, 1820. — **94**.
- MARX *Karl*. Misere de la philosophie. Réponse à la Philosophie de la misere de M. Proudhon (Mizeria filozofiei. Răspuns la Filozofia mizeriei a d-lui Proudhon), Paris și Bruxelles, 1847. - **8, 128-129**.
- MARX *Karl*. Zur Kritik der politischen Oekonomie. Erstes Heft (Contribuții la critica economiei politice. Fascicula I), Berlin, 1859. — **218, 420**.
- MILL, *James*. Commerce Defended: an Answer to the Arguments by which Mr. Spence, Mr. Cobbett and others have attempted to prove that Commerce is not a source of National Wealth (Apărarea comerțului. Răspuns la argumentele prin care d-l Spence, d-l Cobbett și alții au încercat să demonstreze că comerțul nu este o sursă a avuției naționale), Londra, 1808. — **420**.
- MILL, *James*. Elements of Political Economy (Elemente ale economiei politice), Londra, 1821. - **420**.

- MILL, John Stuart.** Essays on some Unsettled Questions of Political Economy (Eseu asupra câtorva probleme nelămurite ale economiei politice), Londra, 1844. — **97**.
 „*The Morning Star*“ din 15 iulie 1862, Londra. — **270**.
 The Natural and Artificial Right of Property contrasted... vezi [*Hodgskin, Thomas*].
- NEWMAN, Francis William.** Lectures on Political Economy (Curs de economie politică), Londra, 1851. — **12, 24, 269**.
- OPDYKE, George.** A Treatise on Political Economy (Tratat de economie politică), New York, 1851. — **21**.
- PETTY, William.** Political Arithmetick (1676). În cartea: *William Petty*. Several essays in political arithmetick: The Titles of which follow in the Ensuing Pages. Political Arithmetick, or a Discourse concerning the Extent and Value of Lands, People, Building; Musbandry, Manufactures, Commerce, Fishery, Artizans, Seamen, Soldiers, Publick Revenues, Interest, Taxes, Superlucration, Registries, Banks; Valuation of Men, Increasing of Seamen, of Militia's, Harbours, Situation, Shipping, Power at Sea etc. As the same relates to every Country in general, but more particularly to the Territories of His Majesty of Great Britain, and his Neighbours of Holland, Zealand and France (Diverse studii în domeniul aritmeticii politice...), Londra, 1699. — **88**.
- [**QUINCEY, Thomas de**]. Dialogues of Three Templars on Political Economy, chiefly in relation to the Principles of Mr. Ricardo (Dialoguri între trei studenți în drept asupra economiei politice, îndeosebi în legătură cu „Principiile“ d-lui Ricardo). În revista „The London Magazine“, aprilie-mai, vol. IX, 1824. — **360–361**.
- QUINCEY, Thomas de.** The Logic of Political Economy (Logica economiei politice), Edinburgh și Londra, 1844. — **361, 391**.
- RICARDO, David.** An Essay on The Influence of a Low Price of Corn on The Profits of Stock; shewing the Inexpediency of Restrictions on Importation: With Remarks on Mr. Malthus' two the last Publications: An Inquiry into the Nature and Progress of Rent, and The Grounds of an Opinion on the Policy of restricting the Importation of Foreign Corn. Second edition (Studii privind influența prețului scăzut al cerealelor asupra profitului la capital, care arată utilitatea limitării importului... Ediția a doua), Londra, 1815 (ediția întâi a apărut la Londra în același an). — **97, 99**.
- RICARDO, David.** Des Principes de l'économie politique, et de l'impôt. Traduit de l'anglais par F. S. Constancio, D. M. etc.; avec des notes explicatives et critiques, par M. Jean-Baptiste Say. Tome premier et second (Despre principiile economiei politice și despre impozite. Tradus din engleză de F. S. Constancio, doctor în medicină; cu note explicative și critice de J.-B. Say. Vol. I și II), Paris, 1819. (În 1835 a apărut la Paris ediția a doua). — **341**.
- RICARDO, David.** On the Principles of Political Economy, and Taxation. Third edition (Despre principiile economiei politice și despre impozite), Londra, 1821 (prima ediție a apărut la Londra în 1817). — **91, 100, 124, 133, 135-141, 144-146, 147-150, 152, 154-156, 157-167, 170-175, 177, 202-203, 206, 257-260, 262-265, 268-271, 283-284, 285, 287-288, 310, 318-322, 327-329, 333, 335-338, 340-343, 352, 356-360, 363-369, 371, 393-402, 404, 420-421, 423-431, 442, 446-448, 451, 454-460, 462, 463, 465-472, 479-491**.
- RICARDO, David.** On Protection to Agriculture (fourth edition) (Despre protecția agriculturii) (ediția a patra), Londra, 1822. (Prima ediție a apărut la Londra în același an.) — **99-100**.
- RODBERTUS [Jagetzow, Karl].** Sociale Briefe an von Kirchmann. Dritter Brief: Widerlegung der Ricardo'schen Lehre von der Grundrente und Begründung einer neuen Rententheorie. Berlin 1851 (Scrisori cu conținut social adresate lui von Kirch-

- mann. Scrisoarea a treia: Combaterea teoriei lui Ricardo asupra rentei funciare și întemeierea unor noi teorii asupra rentei), Berlin, 1851. — 5, ~~39-43~~, 48, 51—56, 59, 61, 64-68, 70, 83-84, 121-122, 124-128, 129, 130, 198.
- ROSCHER, *Wilhelm*. Ein Hand- und Lesebuch für Geschäftsmänner und studierende. Die Grundlagen der Nationalökonomie. Dritte, vermehrte und verbesserte Auflage (Sistemul economiei naționale. Volumul întâi: Bazele economiei politice. Ediția a treia completată și corectată), Stuttgart și Augsburg, 1858. (Prima ediție a apărut la Stuttgart și Tübingen în 1854). - 97-98.
- SAY, *Jean-Baptiste* Traité d'économie politique, ou simple Exposition de la manière dont se forment, se distribuent, et se consomment les richesses. Seconde édition. T. premier et second (Tratat de economie politică, sau simplă prezentare a modului de formare, distribuire și consumare a avuțiilor. Vol. I și II), Paris, 1814. (Prima ediție a apărut la Paris în 1803). — 421.
- Idem*. Cinquième édition. Tome I, II et III (Ediția a cincea. Vol. I, II și III), Paris, 1826. - 135.
- Idem*. Sixième édition (Ediția a șasea), Paris, 1841. — 135, 372.
- SMITH, *Adam*. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. In two volumes (Studiu asupra naturii și cauzelor avuției națiunilor. În două volume), Londra, 1776. - 90, 99, 174.
- SMITH, *Adam*. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. With Notes, and an additional volume, by David Buchanan. In three volumes (Studiu asupra naturii și cauzelor avuției națiunilor. Cu note și un volum suplimentar al lui David Buchanan. În trei volume), Edinburgh, 1814. — 339.
- SMITH, *Adam*. An Inquiry into the Nature and Causes Wealth of Nations. With a Comentary of the Author of „England and America“ [Edward Gibbon Wakefield]. In six volumes. Vol. I (Studiu asupra naturii și cauzelor avuției națiunilor. Cu un comentariu al autorului cărții „Anglia și America“ [E. G. Wakefield]. În șase volume. Vol. I), Londra, 1835. - 131-132.
- SMITH, *Adam*. Recherches sur la nature et les causes de la richesse des nations. Traduction nouvelle, avec des notes et observations; par Germain Garnier. Tomes I-IV (Studiu asupra naturii și cauzelor avuției națiunilor. Traducere nouă cu note și observații de Germain Garnier. Vol. I-IV), Paris, 1802. — 177—179, 180—194, 289-316.
- „*The Standard*“ din 19 septembrie 1862. (Cotidian englez fondat în 1827, la Londra; din 1857 organ al partidului tory). — 488.
- STEUART, *James*. An Inquiry into the Principles of Political Oeconomy: Being an Essay on the Science of Domestic Policy in Free Nations. In which are particularly considered, Population, Agriculture, Trade, Industry, Money, Coin, Interest, Circulation, Banks, Exchange, Public, Credit and Taxes. In three volumes (Studiu asupra principiilor de economie politică... În trei volume), Dublin, 1770. — 190.
- STIRLING, *Patrick, James*. The Philosophy of Trade; or, Outlines of a Theory of Profits and Prices including an Examination of the Principles which determine the relative value of Corn, Labour, and Currency (Filozofia comerțului, sau schițe ale teoriei profitului și prețurilor...), Edinburgh, 1846. — 392.
- STORCH, *Henri*. Cours d'économie politique, ou Exposition des principes, qui déterminent la prospérité des nations. Tomes I-VI (Curs de economie politică, sau expunerea principiilor care determină prosperitatea națiunilor. Vol. I-VI), Petersburg, 1815. - 76-77.
- [TOWNSEND, *Joseph*]. A Dissertation on the Poor laws. By a Weell-Wisher to Mankind (Considerații asupra legilor cu privire la săraci. Opera unui om care dorește

Indice bibliografic

binele oamenilor), Londra, 1786. (Marx a folosit o retipărire a acestei ediții, apărută la Londra în 1817). - 91.

WADE, John. History of the Middle and Working Classes; with a popular Exposition of the Economical and Political Principles which have influenced the Past and Present Condition of the Industrious Orders. Also an Appendix of Prices, Rates of Wages, Population, Poor-Rates, Mortality, Mariages, Crimes, Educations, Occupations, and other statistical Information, illustrative of the former and present State of the agricultural commercial, and manufacturing Classes (Istoria claselor de mijloc și a claselor muncitoare...), Londra, 1833. — 8.

[**WEST, sir Edward**]. Essay on the Application of Capital to Land, with Observations shewing the Impolicy of any great Restriction of the Importation of Corn and that the Bounty of 1688 did not lower the Prices of it. By a Fellow of University College, Oxford (Eseu asupra investirii capitalului în agricultură, cu observații care arată caracterul irational al oricărei limitări a importului de cereale), Londra, 1815. - 90, 98.

WEST, sir Edward. Price of Corn and Wages of Labour with Observations upon Dr. Smith's, Mr. Ricardo's, and Mr. Malthus's Doctrines upon those Subjects; and an Attempt at an Exposition of the Causes of the Fluctuation of the Price of Corn during the last thirty Years (Prețul cerealelor și al salariilor...), Londra, 1826. — 109.

C U P R I N S

[Capitolul al optulea] DOMNUL RODBERTUS. O NOUĂ TEORIE A RENTEI FUNCIARE (DIGRESIUNE)	5
[1. Excedentul de plusvaloare în agricultură. Dezvoltarea mai lentă a agriculturii în comparație cu industria în condițiile capitalismului].	5
[2. Corelația dintre rata profitului și rata plusvalorii. Valoarea materiei prime agricole ca element al capitalului constant în agricultură].	10
[3. Valoare și preț de cost în agricultură. Rentă absolută].	13
[a] Egalizarea ratei profitului în industrie].	13
[b] Formularea problemei rentei funciare].	18
[c] Proprietatea privată asupra pământului — condiție necesară a existenței rentei absolute. Scindarea în profit și rentă a plusvalorii obținute în agricultură].	24
[4. Netemeinicia tezei lui Rodbertus potrivit căreia în agricultură lipsește valoarea materiei prime].	30
[5. Premisele false ale teoriei rentei funciare a lui Rodbertus].	39
[6. Neînțelegerea de către Rodbertus a corelației dintre prețul mijlociu și valoare în industrie și în agricultură].	47
[7. Greșelile lui Rodbertus în problema factorilor care determină rata pro- fitului și rata rentei funciare].	52
[a] Prima teză a lui Rodbertus].	53
[b] A doua teză a lui Rodbertus].	55
[c] A treia teză a lui Rodbertus].	65
[8. Adevăratul sens al legii denaturate de Rodbertus].	70
[9. Corelația dintre renta diferențială și renta absolută].	73
[10. Rata rentei și rata profitului. Corelația dintre productivitatea agri- culturii și productivitatea industriei pe diferitele trepte ale dezvoltării istorice].	83
[Capitolul al nouălea] OBSERVATII CU PRIVIRE LA ISTORIA DESCOPERIRII ASA-NUMITEI LEGI A RENTEI FUNCIARE A LUI RICARDO. [OBSERVAȚII SUPLIMENTARE CU PRIVIRE LA RODBERTUS] (DIGRE- SIUNE)	90
[1. Descoperirea rentei diferențiale de către Anderson. Denaturarea concepțiilor lui Anderson în interesul proprietarilor funciari de către Malthus, plagiatorul acestuia].	90
[2. Cerința dezvoltării forțelor de producție — principiu fundamental al lui Ricardo în aprecierea fenomenelor economice. Apologia făcută de Malthus celor mai reacționare elemente ale claselor dominante. Darwin infirmă în fapt teoria populației a lui Malthus].	93
[3. Denaturarea de către Roscher a istoriei concepțiilor asupra rentei funciare. Observații cu privire la capitalul agrar și la folosirea în industrie a forțelor naturii monopolizate de proprietarii funciari].	96
[4. Greșelile și confuziile lui Rodbertus în problema corelației dintre valoare și plusvaloare].	101

[5. Negarea rentei absolute în teoria lui Ricardo, ca urmare a greșelilor lui în teoria valorii].	103
[6. Teza lui Ricardo cu privire la creșterea neconținută a prețurilor la cereale. Tabelul prețurilor mijlocii la cereale din 1641 până în 1859].	106
[7. Hopkins despre deosebirea dintre renta absolută și renta diferențială; explicarea rentei funciare prin existența proprietății private asupra pământului].	109
[8. Cheltuielile de defrișare pentru agricultură a unor pământuri care n-au mai fost cultivate. Perioadele de creștere a prețurilor la cereale și perioadele de scădere a lor. (1641—1859)].	113
[9. Anderson împotriva lui Malthus. Teza lui Anderson cu privire la productivitatea crescândă a agriculturii și influența ei asupra rentei diferențiale].	116
[10. Inconsistența criticii făcute de Rodbertus teoriei rentei a lui Ricardo. Neînțelegerea de către Rodbertus a particularităților agriculturii capitaliste].	121
[C a p i t o l u l a l z e c e l e a] TEORIA PREȚULUI DE COST A LUI RICARDO ȘI ADAM SMITH (INFIRMARE)	131
[A. Teoria prețului de cost a lui Ricardo].	131
[1. Prăbușirea teoriei fiziocraților și dezvoltarea concepțiilor asupra rentei funciare].	131
[2. Determinarea valorii prin timpul de muncă — principiul fundamental al teoriei lui Ricardo. Metoda de cercetare folosită de Ricardo — o treaptă necesară în dezvoltarea științei economice; lipsurile acestei metode].	133
[3. Confuzia pe care o face Ricardo în problema valorii „absolute” și a valorii „relative”. Neînțelegerea de către el a formei valoare].	138
[4.] Cum tratează Ricardo profitul, rata profitului, prețurile mijlocii etc.	141
[a) Confuzia pe care Ricardo o face între capitalul constant și capitalul fix, între capitalul variabil și cel circulant. Tratarea greșită a problemei variației „valorilor relative” și a factorilor acestei variații].	141
[b) Confuzia pe care o face Ricardo între prețul de cost și valoare și contradicțiile care decurg de aci în a sa teorie a valorii. Neînțelegerea de către el a procesului egalizării ratei profitului și transformării valorilor în prețuri de cost].	155
[5.] Prețuri mijlocii, sau prețuri de cost, și prețuri de piață.	167
[a] Observații introductive: valoare individuală și valoare de piață; valoare de piață și preț de piață].	167
[b] Ricardo confundă procesul formării valorii de piață cu procesul formării prețului de cost].	169
[c] Cele două moduri diferite de a defini „prețul natural” la Ricardo. Schimbările prețurilor de cost în funcție de schimbările care survin în productivitatea muncii].	173
[B. Teoria prețului de cost a lui Smith].	177
[1. Premisele greșite ale teoriei prețului de cost a lui Smith. Inconsecvența lui Ricardo, care, urmându-l pe Smith, păstrează identificarea valorii cu prețul de cost].	177
[2. Teoria lui Smith cu privire la „rata naturală” a salariului, profitului și rentei].	182
[C a p i t o l u l a l u n s p r e z e c e l e a] TEORIA RENTEI A LUI RICARDO	195
[1. Condițiile istorice ale dezvoltării teoriei rentei în lucrările lui Anderson și ale lui Ricardo].	195
[2. Legătura dintre teoria rentei a lui Ricardo și modul în care tratează el prețul de cost].	198
[3. Caracterul nesatisfăcător al determinării ricardiene a rentei].	202
[C a p i t o l u l a l d o i s p r e z e c e l e a] TABELE DE RENTĂ DIFERENȚIALĂ CU EXPLICAȚII	207
[1. Schimbări în masa și rata rentei].	207
[2. Diferite îmbinări ale rentei diferențiale și rentei absolute. Tabelele A,B,C,D,E].	209

[3. Analiza tabelelor].	223
[a)] Cu privire la tabelul A [Raporturile dintre valoarea individuală în diferite categorii și valoarea de piață].	223
[b)] Legătura dintre teoria rentei a lui Ricardo și concepția productivității descrescînde a agriculturii. Schimbările ratei rentei absolute în corelația lor cu schimbările ratei profitului].	225
[c)] Examinarea influenței pe care o are asupra compoziției organice a capitalului schimbarea valorii mijloacelor de trai și a materiei prime (deci și a valorii mașinilor).	228
[d)] Variațiile rentei totale în funcție de variațiile valorii de piață].	240
[Capitolul al treisprezecelea] TEORIA RENTEI A LUI RICHARDO [SFÎRȘIT].	257
[1. Premisa ricardiană a inexistenței proprietății funciare. Trecerea la noi terenuri în funcție de poziția și fertilitatea lor].	257
[2. Teza lui Ricardo că renta nu poate influența prețul cerealelor. Renta absolută — cauză a creșterii prețului produsului agricol].	262
[3. Concepția lui Smith și a lui Ricardo despre „prețul natural” al produsului agricol].	266
[4. Vederile lui Ricardo asupra îmbunătățirilor în agricultură. Neînțelegerea de către el a urmărilor economice pe care le au schimbările în compoziția organică a capitalului agrar].	268
[5. Critica pe care o face Ricardo concepțiilor lui Smith despre rentă].	278
[Capitolul al paisprezecelea] TEORIA RENTEI A LUI A. SMITH.	289
[1. Contradițiile lui Smith în tratarea problemei rentei].	289
[2. Teza lui Smith cu privire la caracterul deosebit al cererii de produse agricole. Elementul fiziocrat din teoria rentei a lui Smith].	299
[3. Modul în care tratează Smith raportul dintre oferta și cererea de diferite feluri de produse ale pămîntului. Concluziile lui Smith privind teoria rentei].	303
[4. Analiza schimbării prețurilor la produsele pămîntului, făcută de Smith].	310
[5. Concepția lui Smith asupra mișcării rentei și aprecierea făcută de el asupra intereselor [diferitelor clase sociale].	315
[Capitolul al cincisprezecelea] TEORIA PLUSVALORII A LUI RICHARDO.	317
[A. Legătura dintre ideile lui Ricardo despre plusvaloare și concepțiile sale asupra profitului și rentei].	317
[1. Confundarea legilor plusvalorii cu legile profitului la Ricardo].	317
[2. Diferite cazuri de schimbare a ratei profitului].	322
[3. Schimbări opuse în valoarea capitalului constant și a capitalului variabil și influența exercitată de ele asupra ratei profitului].	325
[4. Confundarea prețului de cost cu valoarea în teoria profitului a lui Ricardo].	327
[5. Rata generală a profitului și rata rentei absolute în corelațiile dintre ele. Influența exercitată de scăderea salariului asupra prețului de cost].	329
[B. Problema plusvalorii la Ricardo].	336
1. Cantitatea de muncă și valoarea muncii. [Caracterul insolubil al problemei schimbului muncii pe capital în abordarea ei de către Ricardo].	336
2. Valoarea forței de muncă. Valoarea muncii. [Confundarea muncii cu forța de muncă de către Ricardo. Concepția despre „prețul natural al muncii“].	340
3. Plusvaloarea. [Inexistența la Ricardo a analizei originii plusvalorii. Concepția lui Ricardo despre ziua de muncă ca despre o mărime constantă].	344
4. Plusvaloarea relativă. [Analizarea salariului relativ — un merit științific al lui Ricardo].	355
[Capitolul al șaisprezecelea] TEORIA PROFITULUI A LUI RICHARDO.	362
[1. Unele cazuri în care Ricardo face distincție între profit și plusvaloare].	362

[2.] Formarea ratei generale a profitului (a „profitului mijlociu“, sau a „profitului obișnuit“)	367
[a] Rata mijlocie a profitului dinaintea dată ca punct de plecare al teoriei profitului a lui Ricardo]	367
[b] Greșelile lui Ricardo în problema influenței pe care comerțul colonial și în general comerțul exterior o exercită asupra ratei profitului]	370
[3.] Legea scăderii ratei profitului	372
[a] Premisele greșite ale concepției lui Ricardo asupra scăderii ratei profitului]	372
[b] Analiza tezei lui Ricardo potrivit căreia renta crescândă absoarbe treptat profitul]	373
[c] Transformarea unei părți din profit și a unei părți din capital în rentă. Schimbarea mărimii rentei în funcție de schimbarea cantității de muncă folosite în agricultură]	382
[d] Ilustrarea pe bază de date istorice a creșterii ratei profitului în condiții în care prețurile la produsele agricole cresc simultan. Posibilitățile creșterii productivității muncii în agricultură]	392
[e] Modul în care tratează Ricardo problema scăderii ratei profitului și legătura dintre acest mod de a trata și teoria sa a rentei]	393
[Capitolul al șaptesprezecelea] TEORIA ACUMULĂRII A LUI RICARDO. CRITICA EI. DEDUCEREA CRIZELOR DIN FORMA FIXĂ A CAPITALULUI	402
[1. Greșeala lui Smith și Ricardo, care au pierdut din vedere capitalul constant. Reproducția diferitelor părți ale capitalului constant]	402
[2. Valoarea capitalului constant și valoarea produsului]	405
[3. Condițiile necesare ale acumulării capitalului. Amortizarea capitalului fix și rolul ei în procesul acumulării]	407
[4. Legătura dintre ramurile de producție în procesul acumulării. Transformarea nemijlocită a unei părți din plusvaloare în capital constant ca particularitate a acumulării în agricultură și în construcția de mașini]	410
[5. Transformarea plusvalorii capitalizate în capital constant și capital variabil]	418
[6. Problema crizelor (observații introductive)]	419
[7. Absurditatea negării supraproducției de mărfuri în condițiile în care concomitent se recunoaște existența unui surplus de capital]	423
[8. Negarea de către Ricardo a supraproducției generale. Posibilitatea crizei, care rezidă în contradicțiile interne ale mărfii și banilor]	425
[9. Concepția greșită a lui Ricardo asupra raportului dintre producție și consum în capitalism]	430
[10. Transformarea posibilității crizei în realitate. Criza ca manifestare a tuturor contradicțiilor economiei burgheze]	432
[11. Cu privire la problema formelor crizei]	437
[12. Contradicția dintre producție și consum în condițiile capitalismului. Transformarea supraproducției principalelor obiecte de consum în supraproducție generală]	440
[13. Neconcordanța dintre lărgirea producției și lărgirea pieței. Concepția lui Ricardo asupra posibilităților nelimitate de creștere a consumului și de lărgire a pieței interne]	445
[14. Contradicția dintre dezvoltarea impetuoasă a forțelor de producție și caracterul limitat al consumului maselor ca bază a supraproducției. Esența apologetică a teoriei imposibilității supraproducției generale]	448
[15. Concepțiile lui Ricardo asupra diferitelor moduri de acumulare a capitalului și asupra urmărilor economice ale acumulării]	454
[Capitolul al optsprezecelea] DIVERSE LA RICARDO. JOHN BARTON	464
[A] Venitul brut și venitul net	464
[B] Mașinile [Problema influenței mașinilor asupra situației clasei muncitoare la Ricardo și la Barton]	467

[1. Opiniile lui Ricardo]	467
[a] Intuirea inițială de către Ricardo a fenomenului înlăturării unei părți a muncitorilor în urma introducerii mașinilor]	467
[b] Ricardo despre efectul perfecționărilor în producție asupra valorii mărfurilor. Teza greșită că fondul de salarii destinat muncitorilor concediați devine disponibil]	468
[c] Posibilitatea științifică a lui Ricardo, care și-a revizuit opiniile în problema mașinilor. Premise anterioare greșite care s-au păstrat la Ricardo și în cadrul noului său mod de a pune problema]	471
[d] Constatarea justă de către Ricardo a unora dintre consecințele pe care le are pentru clasa muncitoare introducerea mașinilor. Existența unor idei apologetice în tratarea ricardiană a problemei]	479
[2. Opiniile lui Barton]	489
[a] Teza lui Barton cu privire la scăderea relativă a cererii de brațe de muncă în cursul acumulării capitalului. Barton și Ricardo nu au înțeles legătura internă dintre acest fenomen și dominația capitalului asupra muncii]	489
[b] Opiniile lui Barton asupra mișcării salariului și creșterii populației muncitorești]	493

A N E X E

[1. O formulare mai veche a tezei cu privire la concordanța permanentă dintre cerere și ofertă în agricultură. Rodbertus și economiștii-practicieni din secolul al XVIII-lea]	499
[2. Nathaniel Forster despre vrajba dintre proprietarii funciari și industriași]	501
[3. Ce spune Hopkins despre raportul dintre rentă și profit]	502
[4. Carey, Malthus și James Deacon Hume despre îmbunătățiri în agricultură]	503
[5. Hodgskin și Anderson despre creșterea productivității muncii în agricultură]	505
[6.] Scăderea ratei profitului	506

ADNOTĂRI ȘI INDICI

Adnotări	509
Indice bibliografic	521
Indice de nume	527

I

2007

Dat la cules 13.01.60. Bun de tipar 26.04.60. Tiraj 10.200. Hârtie semivelină de 65 gr m² 700x1000/16. Coli editoriale 50,30. Coli tipar 33,50. A. 02161 60. Indice de clasificare pentru biblioteci 3C13 = R.

Tiparul executat sub comanda nr. 4.464/104 de
Combinatul Poligrafic Casa Științei
„I. V. STALIN“, Piața Științei nr. 1,
București — R.P.R.